

Skytset har blitt pusset skikkelig opp for første gang siden kystfestningen på Møvig ble nedlagt i 1952.
 Foto: Karan Bjelland

Slik har du aldri sett kanonen før

Verdens nest største kanon har fått tilbake fargene den hadde i 1943. Det var lenge et mysterium hvordan den var malt.

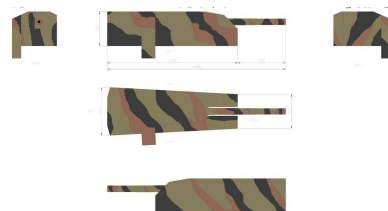
Av [Torgeir Eikeland](#)
 OPPDATERT: 24 JUN 2019 15:48 | PUBLISERT: 24 JUN 2019 15:45

ABONNENT

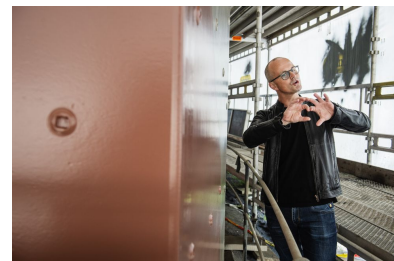
KRISTIANSAND: – Oioioi. Jeg får en fysisk reaksjon av å se på dette her, sier konservator Endre Wrånes ved Vest-Agder-museet.

Det er lett å se at han er fornøyd med hvordan verdens nest største kanon nå ser ut.

Det særdeles grove skytset har nemlig blitt pusset skikkelig opp for første gang siden kystfestningen på Møvig ble nedlagt i 1952. Dermed kan en litt forsinket sesong endelig begynne på Kanonmuseet, nærmere bestemt fra førstkomende helg.

Tegningene som er blitt laget på grunnlag av gamle foto, og som kanonen er malt opp etter.
 Foto: Rikskivet

Konservator Endre Wrånes forklarer et denne rustbrune fargen var vanlig som kamuflasje i Europa i mellomkrigstiden.
 Foto: Jacob Buchert

[Hevder Hitler kan ha gjemt seg på Møvik](#)

[Kanonpuss til to millioner](#)

[Opprustning på Kanonmuseet](#)

– Det er nesten ikke til å tro hvor flott den har blitt, sier avdelingsleder Arild Andersen som har jobbet her i tju år.

Han har gremmet seg litt mer år for år over det framskridende forfallet, men ved synet av det nymalte klenodiet er gremmelsen skiftet ut med et stort smil.

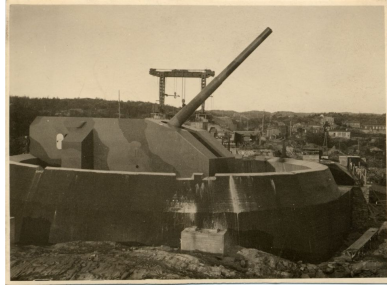
enr.no

Det var da den skipsgrå kanonen begynte å skifte farge til rustbrunt, samtidig som den begynte å ramle fra hverandre, at «møndighedane» omsider tok affære. To millioner kroner fra revidert statsbudsjett 2017 ble gitt til redning og renovering av kanonen som sist fikk vedlikehold da den ble kjøpt sandblåst og malt grå i 1999.

Fx Douglas McInerney, Arild Andersson og Eivind Wrånes inspiserer løkkløkken på kanonen.
 ● Jacob Ruchard

Dette bildet viser mye av kamuflasjemaleriet som nå er gjenskapt. Kamufl'asjen på motsatt side har man måttet gjette seg på.
 ● Østreland

Slik ser kanonen ut i dag.
 ● Østreland

Tre kanoner

– Den har vært grå i alle fall siden åttitallet, sier Anderssen.

Sammen med Wrånes og Douglas McInerney fra Boss Industrier inspiserer han resultatene av restaureringsarbeidet som har foregått under presentning i vår.

Kanonen på Movig er laget av Krupp-stål i beste, tyske kvalitet. Det var de tyske okkupantene som i 1942 plasserte den her sammen med to andre kanoner av samme type. Batterie Vara kunne skyte halvveis til Danmark, og på motsatt side av Skagerrak stod et tilsvarende batteri i Hanstholm. For å verne skytset mot flyangrep kledde tyskerne det med kamuflasjemaling.

Dette kan vi se på bilder fra krigen, hvor kanonen framstår i flere ulike kamuflasjemønstre.

Den grågrønne fargen skal passe til væsingen som dekket knausne rundt på 1940-tallet.
 ● Jacob Ruchard

Slik ser kanonen ut i dag.
 ● Østreland

«Ordnung muss sein»

– Skytset og stillingene ble malt opp i farger som passet med terrenget rundt. På 1940-tallet var det lynghei med røsslyng her, og vi mener nå vi har gjenskapt kanonen slik den så ut sommersesongen 1943, sier Wrånes.

I stedet for grått er kanonen nå malt i lysegrønn, rustrod og sort kamuflasjemaling. Og fargene og mønsteret er ikke noe man bare har funnet på sønn i farta.

– Tyskerne hadde det jo med at «ordnung muss sein» når det gjaldt det meste, men vi har lett forgjeves etter manualer for kamuflasjemaling av bunkere og kanoner. Heller ikke på tilsvarende museer i Europa kjenner de til noen slike manualer. Det som gjaldt var at fargene skulle tilpasses lokale forhold, sier Wrånes.

Kamouflasjetenn

Og fotomaterialet viser altså at kanonen endret fremtoning flere ganger i løpet av okkupasjonsårene. De 750 utplasserte soldatene og 170 russiske krigsfangene på stedet ble gjerne sysselsatt med å male om kanonen etter som årstidene skiftet.

– Om vinteren ble den malt i hvitt, sier Wrånes.

Etter hvert som krigen skred fram, overtok de allierte mer og mer av herredømmet i luften. Fra 1944 av ble dermed kamouflasjemalingen mindre viktig, siden den ble erstattet av et nett tredd over en ramme som stod rundt kanonen.

Endre Wrånes fant til slutt et ut disse fargene på betongen i kasematten sannsynligvis er de samme som kanonen var malt i.

– Denne ramma var her helt fram til 1980-tallet. Det gikk an å klatre på den, og det ble jo ganske farlig når den begynte å ruste opp, forklarer avdelingsleder Andersen.

Eureka

Under krigen planla tyskerne å få på plass en fjerde kanon på festningen, og til denne ble det bygget en enorm bunker et par hundre meter unna kanonen som står der i dag. Det er denne bunkeren vi i dag kjenner som «Kasematten på Møvig», og det var inne i den Endre Wrånes fant svaret på fargespørsmålet.

– Jeg har jo sett denne malingen i alle de år, men det var etter å ha lest en del om dette at jeg forstod at dette måtte være de originale kamouflasjefargene fra 1943! Her har de blitt bevart for vær og vind takket være taket på kasematten, sier han.

Det var fra i kasematten de opprinnlige kamouflasjefargene ble funnet.

Kanonstillingen inne i kasematten var nemlig ferdig i 1943, mens taket først kom på plass senhøsten 1944.

– Vi må regne med at befestningene og skytset ble malt i samme farger, sier Wrånes. Det finnes også spor av disse fargene i betongen under kanonen, men denne malingen er for falmet og fragmentarisk til at det er mulig å bruke den som grunnlag.

Fargerapport

Etter å ha kommet på denne tanken, tok Wrånes kontakt med Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) for å få antagelsene sine best mulig faglig forankret.

De sendte tre forskere, og i mai i fjor ble rapporten «Fargeundersøkelse av kasematt på Møvik fort» publisert.

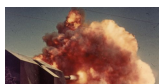
Slik så kanonen ut i 2016. Den var da i ferd med å skifte farge fra grått til rustbrunt, og var begynt å falle fra hverandre.

Her heter det:

Her er fargekoden for de skitne og falmete fargene inne i kasematten identifisert, slik at man hadde et grunnlag for å lakke kanonen opp i fargene slik de må ha sett ut da de var ferske.

Med rusten fjernet, nye farger på plass og en ammunisjonsjernbane som går, begynner det altså å flaske seg for Kanonmuseet. Men fremdeles gjenstår det å få på plass et formidlingsbygg med kiosk, kafe og toaletter.

– Det er litt vanskelig å busse cruiseturister hit når det bare er ett toalett her. Det er forresten det samme som tyskerne brukte, opplyser Arild Andersen.

FAKTA: KANONEN PÅ MØVIK

Her fyre tyskerne løs med kanonene på et sjeldent fargefoto som antas å være tatt i 1942. Her er kanonene målt inn på bakgrunn av en gammel, gammel og svart. Den skilte malerier på seg som gikk i kyststrøket foran.

 Kyststrøket arkiv

Kristiansand

Se også for relaterte artikler klikk + for å følge temene

artikkel

1 kommentar

Velkommen til Fædrelandsvennen debatt. Innlegg blir lepende moderert. Vi krever fullt navn og god omtale. Vær obs på regler finner du [her](#).

Så din mening, Tormod Christiansen!

 0

divind sangvik

for ett minutt siden

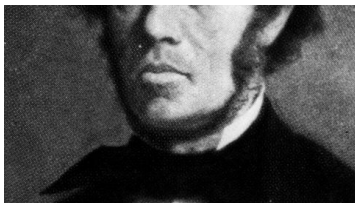
Veldig bra jobba

Rapporter

 Anbefal Svar

SISTE FRA KULTUR

BOK: En kreativ måte å skrive biografien til Ellert Sund: fra Farsund på

BOK: Hun skildrer morskjærlighet vakkert - også i deden

Tusenvis av tilskuere på Byfest på Torvet - Enda geyere enn i fjor

BOK: En god innføring i populisme - mest for folk som er over middels interessert i politikk

- En gave å jobbe med kunstgaven

Andrew Ripper får varme opp for Wyclef Jean: -Hva skal jeg si? Dette er en «dream come true»

Fædrelandsvennen

SPESIALRÅDGIVER: Eivind Ljøstad
NYHETSREDAKTOR: Jonas Mjåland

Kontakt oss

Personvernpolicy og Cookies

Vi arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk.

Allt innhold er opphavsrettslig beskyttet.

Vi er en del av Schibsted

Til toppen ↑